

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Антон ІВАНЧЕНКО

Робоча програма навчальної дисципліни

Конфліктологія та теорія переговорів

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

(шифр і назва)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

(шифр і назва)

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»

(шифр і назва)

спеціалізація

(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором

(об'єктова/ за вибором)

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2021/ 2022 навчальний рік

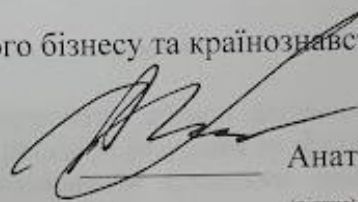
Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«27» серпня 2021 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Панасенко Г. С., кандидат політичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Протокол від «26» серпня 2021 року, № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми

«Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

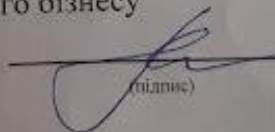
Ганна ПАНАСЕНКО

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «26» серпня 2021 року, № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(підпис)

ВСТУП

Програму дисципліни «Конфліктологія та теорія переговорів» складено відповідно до освітньо-професійної програми

«Міжнародні відносини та регіональні студії».

підготовки бакалавра,

за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із загальною теорією конфлікту як соціального феномену, з поняттями, методами, концепціями теоретичної конфліктології; формування вмінь діагностувати, прогнозувати, регулювати конфлікти, а також вміння позитивно сприймати конфлікт та прагматично його використовувати; набуття навичок наукового дослідження міжнародних конфліктів; ознайомлення із поняттями, методами та концепціями теорії переговорів.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК 1 – здатність до абстрактного мислення, аналізу;

ЗК 2 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності;

ЗК 3 – здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово;

ЗК 4 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій;

ЗК 5 – уміння виявляти та вирішувати проблеми;

ЗК 7 – здатність працювати як автономно, так і у команді;

ЗК 8 – здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті;

ЗК 9 – навички міжособистісної взаємодії, цінування та повага різноманітності та багатокультурності;

ЗК 10 – здатність діяти відповідально, проявляти громадянську свідомість, відповідати за якість виконаної роботи

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК 1 – знання про природу, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин;

ФК 6 – здатність виявляти можливі як безпосередні, так і потенційні загрози та виклики міжнародній безпеці та основні напрями політики щодо зменшення та нейтралізації ризиків;

ФК 11 – розуміння характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав;

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-
Семестр	
5-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
72 год.	-
Індивідуальні завдання (в т. ч.)	
контрольна робота (6 год.)	-

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми (стандарту) студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПРН 2 – знання про природу та механізми міжнародних комунікацій;

ПРН 3 – знання про природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях;

ПРН 7 – знання основ ведення ділових бесід у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики;

ПРН 11 – визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів

ПРН 15 – володіти основами ведення ділових бесід у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики;

ПРН 19 – оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.

ПРН 20 – здійснювати діяльність у дипломатичній та інших суміжних до міжнародного співробітництва сферах.

ПРН 23 – вести ділові бесіди у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики;

ПРН 28 – знання основ формування міжнародної безпеки;

ПРН 29 – знання основ організації дипломатичної та розвідувальної діяльності;

ПРН 35 – використовувати основні положення конфліктології та теорії переговорів;

ПРН 37 – аналізувати зовнішню політику, в т. ч. зовнішню політику України;

ПРН 40 – фахово використовувати ділові сучасні документи та кореспонденцію.

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, навчальною та довідковою літературою.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві. Конфлікт у сучасному суспільстві

Проблема конфлікту в сучасній науці. Конфліктологія як автономна наукова галузь. Структура та функції конфліктології. Методи вивчення конфліктів.

Тема 2. Історія розвитку конфліктологічної думки

Основні теоретичні підходи до вивчення та аналізу конфліктів. Загальна теорія конфлікту Р. Руммеля; теорія конфлікту К. Боулдінга, концепція структурного насильства Й. Галтунга.

Тема 3. Конфлікт як соціальне явище

Поняття, причини, функції та типологія конфліктів

Трактування поняття “конфлікт” та “соціальний конфлікт”. Класифікації конфліктів, основні ознаки. Форми та рівні прояву конфлікту. Функції соціального конфлікту.

Тема 4. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення

Умови виникнення конфлікту. Механізм виникнення конфлікту. Структура конфлікту. Динаміка конфлікту.

Тема 5,6. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів

Історично укладені форми конфліктної поведінки. Характеристика та типологія поведінки в конфлікті. Фактори впливу на поведінку людини в конфлікті. Особливості аналізу конфліктної поведінки. Поняття конфліктного моніторингу, когнітивної карти конфлікту. Вірогіднісна модель. Динамічний аналіз. Теоретико-динамічний аналіз. Структурно-ігровий аналіз. Конфліктологічний моніторинг як засіб вивчення конфліктної ситуації. Когнітивна карта конфлікту. Аналітична схема дослідження конфлікту. Діагностика конфлікту. Прогнозування конфлікту.

Тема 7,8. Процес управління конфліктами. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії. Методи вирішення конфлікту

Основні форми управління конфліктом. Імовірні результати конфлікту та форми його завершення. Запобігання конфлікту. Трансформація конфлікту. Стимулювання конфлікту. Регулювання конфлікту. Розв'язання конфлікту. Поступове згладжування протиріч. Прийняття оптимальних рішень у конфліктних ситуаціях. Внутрішньоособові методи. Структурні методи.

Тема 9. Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів. Зміст та організація підготовки ділових переговорів. Стратегія і тактика переговорів

Теорія переговорів у сучасній науці. Сутність та функції переговорів. Структура переговорів. Формалізація переговорного процесу та оцінка його результатів. Сутність та класифікація ділових переговорів. Стратегії взаємодії з партнерами по переговорах. Алгоритм

ведення ділових переговорів. Методи ведення переговорів. Принципи успішного ведення переговорів та їх недоліки. Мета та основні принципи переговорів в ході конфлікту.

Тема 10. Посередництво в конфлікті та переговорному процесі

Сутність та основні форми посередництва. Технологія медіації, її результативність та фактори впливу на неї.

Тема 11, 12. Проблеми формування переговорної культури

Переговорна культура та її складові. Стиль ведення переговорів: особистісний, професійний та національний. Конкретні прояви національних стилів у переговорах. Особливості ведення ділових переговорів з американцями. Особливості ведення ділових переговорів з англієцями. Особливості ведення ділових переговорів з французами. Особливості ведення ділових переговорів з німцями. Особливості ведення ділових переговорів з японцями. Особливості ведення ділових переговорів з італійцями. Особливості ведення ділових переговорів з іспанцями. Особливості ведення ділових переговорів з корейцями. Особливості ведення ділових переговорів з китайцями.

Тема 13. Внутрішньоособистісні та міжособові конфлікти

Типологізація конфліктів у сучасній науці. Внутрішньоособистісний конфлікт: сутність і проблеми попередження та розв'язання. Міжособові конфлікти в сучасному суспільстві. Мотиваційний конфлікт. Етичний конфлікт. Конфлікт нереалізованого бажання або комплексу неповноцінності. Конфлікт між "хочу бути таким, як вони" (референтна група) і неможливістю це реалізувати. Рольовий конфлікт. Адаптаційний конфлікт. Конфлікти соціальної дезадаптації в умовах суспільно-політичної кризи. Конфлікти неадекватної самооцінки.

Тема 14. Групові та міжгрупові конфлікти

Сутність та типологія групових конфліктів. Міжгрупові конфлікти. Конфлікти в організаціях. Сімейні конфлікти.

Тема 15. Масові конфлікти в сучасному суспільстві

Сутність та типологія масових конфліктів. Особливості політичного конфлікту.

Тема 16. Міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві

Поняття та причини міжнародного конфлікту. Типологізація міжнародних конфліктів. Особливості окремих типів міжнародних конфліктів. Сила як об'єкт міжнародного конфлікту. Сила як регулятор міжнародного конфлікту. "Баланс сил" як середовище міжнародного конфлікту. Управління міжнародним конфліктом

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Статус та значення конфліктології. Конфлікт у сучасному суспільстві	7	2	2			4
Тема 2. Історія розвитку конфліктологічної думки	7	2				4
Тема 3. Конфлікт як соціальне явище. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів	11	2	2			8
Тема 4. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення	7	2				4
Тема 5, 6. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів	14	4	2			8
Тема 7, 8. Процес управління конфліктами. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії. Методи вирішення конфлікту	14	4	2			8
Тема 9. Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів. Зміст та організація підготовки ділових переговорів. Стратегія і тактика переговорів	7	2	2			4
Тема 10. Посередництво в конфлікті та переговорному процесі	7	2				4
Тема 11, 12. Проблеми формування переговорної культури	12	4	2			6
Тема 13. Внутрішньоособистісні та міжособові конфлікти	7	2	2			4
Тема 14. Групові та міжгрупові конфлікти	7	2				4
Тема 15. Масові конфлікти в сучасному суспільстві	7	2	2			4
Тема 16. Міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві	7	2				4
Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	6					6
Усього годин	120	32	16			72

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Теми 1, 2. Статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві. Конфлікт у сучасному суспільстві. Історія розвитку конфліктологічної думки	2
2.	Теми 3, 4. Конфлікт як соціальне явище. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення	2
3.	Теми 5, 6. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів	2
4.	Теми 7, 8. Процес управління конфліктами. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії. Методи вирішення конфлікту	2
5.	Теми 9, 10. Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів. Зміст та організація підготовки ділових переговорів. Стратегія і тактика переговорів. Посередництво в конфлікті та переговорному процесі	2
6.	Теми 11, 12. Проблеми формування переговорної культури	2
7.	Теми 13, 14. Внутрішньоособистісні та міжособові конфлікти. Групові та міжгрупові конфлікти	2
8.	Теми 15, 16. Масові конфлікти в сучасному суспільстві. Міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві. Конфлікт у сучасному суспільстві - дослідити проблему конфлікту в сучасній науці; - охарактеризувати два основні підходи до аналізу конфліктів: природничо-науковий, гуманітарний; - зробити порівняльний аналіз діалектичної теорії конфлікту з конфліктним функціоналізмом; - сформулювати особливості конфліктології як автономної наукової галузі; - дослідити діяльність різноманітних організацій, які створені для виконання практичної функції конфліктології; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
2.	Тема 2. Історія розвитку конфліктологічної думки - зробити доповідь-екскурс за темою «Особливості етнонаціональних конфліктів у різних країнах» (загальна теорія конфлікту Р. Руммеля, теорія конфлікту К. Боулдінга, концепція структурного насильства Й. Галтунга.); - мати уявлення про конфлікт в роботах філософів Стародавнього Світу; - концепції політичного конфлікту періоду Середньовіччя; - як розглядався конфлікт в філософії Нового Часу? - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4

3.	Тема 3. Конфлікт як соціальне явище. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів: - довести, що люди є рушійною силою конфлікту; - схематично зобразити роль конфлікту в системі життєдіяльності суспільного організму; - зробити порівняльний аналіз форм проявлення конфлікту: пасивних, активних, проміжних; - дослідити позитивні функції конфлікту; - класифікація причин конфліктів М. Дойча та В. Лінкольна. Порівняльний аналіз; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	8
4.	Тема 4. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення: - охарактеризувати типологізацію учасників конфлікту А. Ішмуратова; - дослідити варіанти ескалації конфлікту; - параметри конфліктів; - визначити основні форми управління конфліктом; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
5.	Тема 5,6. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів: - детально дослідити типологію поведінки в конфлікті А Рапопорта; - детально дослідити типологію поведінки в конфлікті Томаса-Кілменна; - охарактеризувати фактори, що сприяють співробітництву в конфлікті (М. Вінер, К. Рей); - соціально-статусні розбіжності поведінки в конфліктах; - провести власне дослідження щодо конфліктних особистостей (на прикладі студентів власної групи); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	8
6.	Тема 7,8. Процес управління конфліктами. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії. Методи вирішення конфлікту: - дослідити ефективність окремих результатів завершення конфлікту; - описати засоби інституалізації конфлікту; - охарактеризувати засоби подолання гніву; - основні підходи до регулювання конфліктів; - процедури втручання в конфлікт, спрямовані на попередження, регрес або розвиток конфлікту; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	8
7.	Тема 9. Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів. Зміст та організація підготовки ділових переговорів. Стратегія і тактика переговорів - запропонувати план врегулювання міжнародного конфлікту (за вибором); - чому філософи створили так багато різних пояснень війни і не дійшли єдиної думки? - критично проаналізувати філософське трактування проблеми війни та миру (за вибором);	4

	- підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	
8.	Тема 10. Посередництво в конфлікті та переговорному процесі: - знайти найбільшу кількість функцій медіатора; - технологія медіації, її результативність та фактори впливу на неї; - зміст діяльності окремих учасників переговорного процесу (спонсори, посередники); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
9.	Тема 11, 12. Проблеми формування переговорної культури - особливості неформальних зустрічей в інших країнах світу; - типи світових культур; - характер прийняття рішень на переговорах; - розкрити ключові відмінності між кооперативними переговорами та торгами розподілу; - тактика ведення переговорів (на прикладі кількох націй); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	6
10.	Тема 13. Внутрішньоособистісні та міжособові конфлікти - сформулювати три ключових аргументи на користь застосування кількісної методології дослідженні міжнародних конфліктів; - пояснити компоненти формули людської самоповаги у. Джемса; - механізми психологічного захисту особистості; - дослідження С Розенцвейга; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
11.	Тема 14. Групові та міжгрупові конфлікти: -конфлікти в організаціях: чинники виникнення, структура конфлікту, конфліктна ситуація, предмет конфлікту; -- типологія конфліктів в організаціях; -виробничі конфлікти; -- трудові конфлікти; -страйки і локаути як засоби впливу при розв'язанні трудових конфліктів; -способи запобігання і розв'язання інноваційних конфліктів; --кризові періоди розвитку родини; -причини виникнення конфліктів поколінь; -підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
12.	Тема 15. Масові конфлікти в сучасному суспільстві: - різні визначення політичного конфлікту; - запропонувати інноваційні шляхи регулювання та розв'язання політичних конфліктів; - порівняйте декілька підходів (за власним вибором) до розв'язання політичних конфліктів; - міжособистісні політичні конфлікти; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	4
13.	Тема 16. Міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві: - особливості окремих типів міжнародних конфліктів; - внутрішні інтернаціоналізовані конфлікти, або «змішані	4

	війни»; - терор як засіб масової психологічної поразки; - конфлікт і комунікація: використання контрольованої комунікації в міжнародних відносинах; - національно-визвольні війни як особлива категорія міжнародних конфліктів; - пояснити поняття «китайська азбука конфліктного управління»; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань	
	Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	6
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання студента є видом поза аудиторної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом із складанням підсумкового іспиту із даної навчальної дисципліни. Метою такого виду роботи виступає самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Індивідуальні завдання з дисципліни сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Контрольна робота, що запланована відповідно до навчального плану, включає індивідуальні завдання, які передбачають самостійне розв'язання студентом певних конфліктних ситуацій (не менше 2-х) на основі засвоєного теоретичного матеріалу.

Для покращення підготовки майбутнього спеціаліста, поглиблення запропонованого під час лекцій матеріалу, підвищення балів застосовуються також такі види індивідуальних завдань як реферати, аналітичні огляди тощо.

Теми для доповідей та інформаційних повідомлень (виступів/дебатів):

1. Еволюція конфліктологічних поглядів.
2. Класики соціології про конфлікти (О.Конт, Г.Спенсер, К.Маркс, Е. Дюркгейм).
3. Психоемоційна концепція соціального конфлікту.
4. Становлення та розвиток конфліктології в Україні.
5. Методологія, методи та методики конфліктології.
6. Визначення конфлікту: аналіз історичних передумов та сучасних концепцій.
7. Діагностика конфлікту: концептуальні підходи.
8. «Прогнозування конфлікту» і «попередження конфлікту»: здобутки і перспективи.
9. Аналіз методології, методів та методик управління конфліктами: вітчизняний та зарубіжний досвід.
10. Юридичні засоби попередження конфліктів.
11. Роль керівника в управлінні конфліктами.
12. Переговори як універсальний спосіб розв'язання конфліктів: вітчизняний та зарубіжний досвід.
13. Соціальний конфлікт, його особливості.
14. Внутрішньоособистісні конфлікти і суїцидальна поведінка.
15. Конфлікти в трудовому колективі: соціально-психологічні аспекти проблеми.

16. Конфлікти в умовах спеціалізованого вищого навчального закладу.
17. Психологічна напруга, її роль в конфлікті.
18. Соціальна напруга та основні методи її регулювання.
19. Сутність маніпулятивної поведінки.
20. Взаємозв'язок конфліктних ситуацій та стресових станів.
21. Компроміс як метод розв'язання конфлікту.
22. Прямий діалог при вирішенні конфлікту.
23. Влада та конфлікт в організації. Профілактика конфліктів у організації.
24. Конфлікти при формуванні колективів.
25. Природа людської агресивності.
26. Правила безконфліктної поведінки.
27. Управління поведінкою особистості для попередження конфліктів.
28. Управління стресом. Прийоми виходу із стану стресу.
29. Психологічні особливості особистості, які впливають на виникнення конфліктів.
30. Особливості та види політичних конфліктів.
31. Конфлікти в системі державного управління.
32. Конфліктна родина: характеристика та наслідки.
33. Конфлікти між формальними та неформальними групами.
34. Профілактика конфлікту в організації.
35. Особливості процесу переговорів на різних стадіях конфлікту.
36. Формалізація переговорного процесу та оцінка його результатів.
37. Американський національний стиль ведення переговорів.
38. Французький національний стиль ведення переговорів.
39. Англійський національний стиль ведення переговорів.
40. Особливості німецької культури ведення переговорів.
41. Особливості італійської культури ведення переговорів.
42. Китайський національний стиль ведення переговорів.
43. Японський національний стиль ведення переговорів.
44. Арабський національний стиль ведення переговорів.

Якісно проведені дослідження можуть виступати основою для написання дипломних робіт. Вибір теми дослідження є відповідальним етапом для початкового науковця. Невдало обрана тема може спричинити проблеми в процесі підготовки та написання роботи. Для своєї наукової роботи студент може обирати тему самостійно, попередньо узгодивши її з лектором.

За виконання вказаних форм роботи студент може отримати додаткові бали у випадку пропуску семінарських занять з поважної причини, та у інших випадках, що не суперечать Положенню про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Конфліктологія та теорія переговорів» застосовуються наступні методи навчання:

1. Організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
 - словесні: бесіда, лекція;
 - наочні: ілюстрація, демонстрація;
 - практичні: завдання, навчальні задачі, реферати, доповіді тощо.
2. Стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
 - формування інтересу до навчання: пізнавальні кейси, навчальні «екскурсії», методи емоційного/ «оціночного» стимулювання тощо;
 - формування почуття обов'язку і відповідальності: методи навчальних заохочень, досягнень, навчальних вимог;

- організації і здійснення навчальних дій і операцій: перцептивні, словесні, наочні, аудіовізуальні, практичні;
- логічні: індуктивні, аналогії;
- гностичні: проблемно-пошуковий, репродуктивний (інструктаж, ілюстрація, пояснення, практичне тренування);

- самоврядування навчальними діями: самостійна робота.

3. Контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: творчі, проблемно-пошукові.

4. Бінарні, інтегровані (універсальні):

- навчальна робота під керівництвом викладача (семінарські заняття): кейси, самостійні письмові роботи, ситуативні задачі тощо;
- самостійна робота здобувачів поза контролем викладача - самостійна робота вдома/на семінарських заняттях, котра сприяє виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності.

Отже, в процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: наприклад, ділова гра; практичні: науково-дослідні завдання. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів.

Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

8. Методи контролю

Контроль за рівнем підготовки студентів здійснюватиметься, як: поточний (перевірка знань на семінарах, за допомогою поточних контрольних робіт та самостійних домашніх завдань); підсумковий (у вигляді екзамену).

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних і семінарських занять;
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати розрахункові, ситуаційні та евристичні задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їх.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквиум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді).

Впродовж семестру проводиться поточний контроль. Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали за аудиторну та позааудиторну роботу. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів.

Критерії оцінювання

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного/письмового опитування та виступів студентів із заздалегідь визначених питань. За виступ на семінарському занятті студент може отримати від 1 (доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого студента) до 3 (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, тощо) балів.

Написання реферату або підготовка презентації за темою, яка була задана викладачем, за умови, що реферат (презентація) відповідає вимогам щодо його змісту, обсягу та оформлення (наявність обґрунтованого змістом плану роботи, посилання по тексту, номери сторінок, список літератури тощо) може бути оцінене до 3 балів.

Поточний контроль передбачає також написання тестів або письмової самостійної роботи з питань, що розглядались у відповідних темах. На оцінювання роботи вноситься максимум 1 бал.

Вивчення дисципліни також передбачає ґрунтовний аналіз твору та фільму (рекомендовані викладачем) за схемою, наданою лектором. Такі види роботи оцінюються максимум 3 бали.

Згідно навчального плану передбачено контрольну роботу, яка складається з двох практичних завдань, що оцінюються (сумарно) максимум в 10 балів. Розв'язання кожної конфліктної ситуації – максимум 5 балів.

Для студентів, які бажають підвищити свій поточний бал успішності, передбачено написання есе, що оцінюється в 3-5 балів.

За наявності ректорської контрольної роботи, яка буде прирівнюватися до поточної контрольної роботи, студент може набрати ще до 10 балів, що включені до поточної успішності.

Отже, загальна максимальна сума балів за семестр – 60 балів.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 90 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичне питання 1 – 12 балів

Теоретичне питання 2 – 15 балів

Практичне (ситуативне) завдання (13 балів).

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Відповідно, максимальна кількість набраних балів із вивчення дисципліни становить 100 балів.

Критерії оцінювання ситуативного завдання в контрольній роботі:

5 балів – здобувач вищої освіти виконує індивідуальну (творчу) роботу, яка демонструє самостійний характер, логіку викладу матеріалу, в повній мірі розкриває сутність питання, що досліджується; специфіку конфліктологічних процесів; містить авторську аналітику.

4 бали – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає, глибоко розкриває, проте не всебічно аналізує поставлене питання, правильно інтерпретує основні принципи і положення, демонструє розуміння етапів конфлікту та переговорного процесу, виявляє знання основної і додаткової літератури з дисципліни, а також демонструє достатній рівень самостійної роботи.

3 бали – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно його викладає, але подекуди недостатньо аргументовано, лише розкриває зміст поставленого питання, демонструє тільки загальне розуміння суті дисципліни, значення конфліктологічного та переговорного процесів в системі наукового знання;

1-2 бали оцінюється робота, якщо вона не демонструє власну специфіку дослідження, не змістовна, відповідь має неузгоджений характер, а також граматичні помилки; не в повній мірі відображена специфіка конфлікту в ситуації, що була запропонована, чітко не окреслена

культура переговорного процесу тієї чи іншої моделі, відсутнє авторське бачення перспективності міжкультурних/міжособистісних тощо стосунків.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

1-2 питання білету:

12/15 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає, наводить визначення основних понять, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого питання, правильно інтерпретує основні принципи і положення, демонструє розуміння етапів переговорного процесу, виявляє знання основної і додаткової літератури з дисципліни;

8/10 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та грамотно його викладає, але подекуди недостатньо аргументовано, лише розкриває зміст поставленого питання, використовує лише обов'язкову літературу, демонструє тільки загальне розуміння суті дисципліни, значення конфліктології та процесу переговорів в системі наукового знання;

5/7 бали – здобувач вищої освіти загалом володіє навчальним матеріалом, але не демонструє цілісності засвоєних знань, відповідь має неузгоджений характер, присутні невідповідності у відповіді щодо основного понятійно-категоріального апарату дисципліни, а також граматичні помилки; відсутнє розуміння специфічності конфліктологічного та переговорного процесів в міжнародних відносинах та повсякденному житті;

3/5 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом фрагментарно та поверхнево, недостатньо розкриває зміст поставлених питань, демонструє непослідовне трактування етапів зародження та розвитку конфлікту, плутається в об'єкті та предметі дослідження, не володіє термінологією, не знає видатних персоналій, демонструє низьку грамотність.

3 питання білету:

13 балів – здобувач вищої освіти виконує індивідуальну (творчу) роботу, яка демонструє самостійний (науковий) характер, логіку викладу матеріалу, в повній мірі розкриває сутність питання, що досліджується; специфіку конфліктологічних процесів; містить авторську аналітику.

До 10 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає, глибоко розкриває, проте не всебічно аналізує поставлене питання, правильно інтерпретує основні принципи і положення, демонструє розуміння етапів конфлікту та переговорного процесу, виявляє знання основної і додаткової літератури з дисципліни, а також демонструє достатній рівень самостійної роботи;

До 7 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно його викладає, але подекуди недостатньо аргументовано, лише розкриває зміст поставленого питання, використовує лише обов'язкову літературу, демонструє тільки загальне розуміння суті дисципліни, значення конфліктологічного та переговорного процесів в системі наукового знання;

До 5 балів оцінюється робота, якщо вона не демонструє власну специфіку дослідження, не змістовна, відповідь має неузгоджений характер, а також граматичні помилки; не в повній мірі відображена специфіка конфлікту в ситуації, що була запропонована, чітко не окреслена культура переговорного процесу тієї чи іншої моделі, відсутнє авторське бачення перспективності міжкультурних/міжособистісних тощо стосунків.

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти **екзамен дистанційно на платформі Google Classroom** в дистанційному курсі «Конфліктологія та теорія переговорів».

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота																КР	Сума	Екзам ен	Разом
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13	Тема 14	Тема 15	Тема 16	10	60	40	100
3	3	3	3	3	7	7	3	3	6	3	3	3	3	3	3				

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Конфліктологія та теорія переговорів: методичні рекомендації до семінарських та практичних занять, самостійної роботи, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань для студентів напряму підготовки 6.030205 «Країнознавство» / укл. Г. С. Панасенко. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 37 с.

Основна література

1. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Х. : Фабула. 2019. 304 с.
5. Гладуелл М. Розмови з незнайомцями. Що слід знати про людей, яких ми не знаємо. К. : КМ-БУКС. 2020. 352 с.
6. Гришина Н. В. Психологія конфлікту К. : Питер. 2018. 576 с.
7. Зернецька О. В. Глобальна комунікація. К. Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2017. 350 с.
8. Калаур С., Фалинська З. Соціальна конфліктологія: Навч. посібник. Тернопіль: Астон. 2010. 360 с.
9. Лефтеров В.О., Ігнат'єва І. І., Цуркан О. В. Соціологія конфлікту // Навчально-методичний посібник (для студентів факультету психології, політології та соціології) О.: Фенікс 2019. URL <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14472>
10. Лівін М., Полудьонний І. Простими словами. Як розібратися у своїх емоціях. К. : Наш Формат. 2020. 224 с.
11. Лурия А.Р. Природа человеческих конфликтов. Объективное изучение дезорганизации поведения человека. 2-е изд., К. :Когито-Центр. 2020. 529 с.
12. Майорова М. Сценарии конфликтов: Как без нервов улаживать споры и проблемы на работе и в жизни. К. : Альпіна Паблішер. 2021. 139 с.
13. Памук О. Химерність моїх думок. Х. : Фоліо. 2017. 512 с.
14. Партико Н. В. Психологія конфліктів Л.: видавництво Львівської політехніки. 2019. 132 с.
15. Пономаренко В. В. Практическая конфликтология: от конфронтации к сотрудничеству. К. : АСТ. 2020. 320 с.
16. Попов І., Іщенко Н., Щелін П. Конфлікти, що змінили світ. Фоліо. 2020. 186 с.
17. Сирота, Н. М. Политическая конфликтология : учебное пособие для бакалавриата и магистратуры / 2-е изд., испр. и доп. М. : Издательство Юрайт, 2019. 121 с.
18. Соціальна конфліктологія: підручник / Л. Й. Гуменюк; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2015. 563 с.
19. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів : Підручник / Є. Б.Тихомирова, С.Р. Постоловський. Рівне : Перспектива, 2017. 240 с.
20. Berne Eric. Games People Play The psychology of human relationships URL http://rrt2.neostrada.pl/mioduszezewska/course_2643_reading_3.pdf
21. Carnegie Dale. How to win friends influence people? URL https://images.kw.com/docs/2/1/2/212345/1285134779158_htwfaip.pdf

Допоміжна література

1. Бург Боб Из противников в союзники. Издательство «Попурри». 2014. 198 с.
2. Гарт С., Годсон В. К. Клас без провини. Інструменти для розв'язання конфліктів і сприяння розвитку міжособистісного інтелекту / Перекл Олійник О. Х: Ранок. 2020. 256 с.
3. Герасіна Л. М., Требін М. П., Сахань О. М., Воднік В. Д., Конфліктологія. Загальна та юридична. Х. :Право. 2021. 224 с.
4. Гиппенрейтер Ю. Б. Чувства и конфликты. К. : АСТ . 2014. 160 с.
5. Пірен М. Конфліктологія. К. : МАУП. 2007. 360 с.

6. Трифонова С. А. Етнопсихологія і конфліктологія: уч. Пособ. / А. С. Трифонова. Ярославль: ЯрГУ, 2016. 140 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Бібліотека «пси-фактора» <http://psyfactor.org/lybr.htm>
2. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)) <http://www.osce.org>
3. Організація об'єднаних Націй (United Nations) <http://www.un.org/>
4. Програма розвитку ООН (UNDP) <http://www.undp.org>
5. Рада Європи (Council of Europe) <http://www.coe.int>
6. Спеціалізована установа ООН з питань освіти, науки, культури та комунікацій (UNESCO) <http://www.unesco.org>
7. Український незалежний центр політичних досліджень. <http://www.ucipr.org.ua>
8. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. <http://www.ucerps.org>
9. Фонд «Демократичні ініціативи». <http://www.dif.org.ua>
10. Центральна Європейська Ініціатива (Central European Initiative) <http://www.ceinet.org>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Google Classroom проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборобою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти **екзамен дистанційно на платформі Google Classroom** в дистанційному курсі «Конфліктологія та теорія переговорів».